

Uuttuja ja pesäsuojia saariston linnuille

Telkkä, isokoskelo ja haahka ovat pohjoisia merilintuja, joiden pesimäkannasta Euroopassa huomattava osa asuu Suomen rannikoilla, saaristoissa ja järvillä. Erityisesti telkän ja haahkan kannat ovat merkittävästi taantuneet viime vuosikymmeninä. Arkipelagia-seuran Uuttuhanke pyrkii edistämään näiden lintujen pesinnän onnistumista.

Telkät ja isokoskelot etsivät pesäpaikakseen suuren puunkolon, joita on kovin niukasti tarjolla. Molemmat näistä linnuista ottavat mielellään käyttöönsä uutun, kookkaan linnunpöntön. Arkipelagia-seura on ollut mukana haahkojen pesäsuojien rakentamisessa vuodesta 2017 alkaen. Tässä hankkeessa on kokeiltu erilaisia pesäsuojan malleja ja sijoittelua luodoille. Tavoitteena on suojat hautovia haahkoja varsinkin merikotkan saalistukselta.

Arkipelagia-seura on teettänyt satoja puupötkkelöistä sorvattuja uuttuja ammattimaisella pöntöntekijällä. Niitä on jaettu lähinnä Turun saariston kyläsaarille Houtskarissa, Korppoossa ja Iniössä. Paikalliset asukkaat, mökkiläiset ja vapaaehtoiset luontoihmiset ovat sijoittaneet niitä maastoon ja huolehtivat niiden ylläpidosta.

Miten sinä voit auttaa?

Uutut ovat tärkeitä telkille ja koskeloille, ja ne ovat osa vanhaa saaristokulttuuria. Ne kuuluvat maisemaan kuten venevajat tai juhannussalot. Uutuissa kuoriutuvista ja vesille pyrkivistä lintupoikueista riemuitsevat niin saaristolaiset kuin kesävieraatkin.

Uuttuhankkeeseen tarvitaan lisää väkeä! Voit osallistua hankkimalla uutun Arkipelagia-seuralta, asentamalla sen sopivaan paikkaan saaristossa sekä seuraamalla pesintää ja raportoimalla tulokset seuralle. Palautetiedot pesinnästä ovat tärkeitä – ne tuottavat tietoa lintujen pesinnästä ja lintukantojen muutoksista sekä auttavat seuraa kehittämään uuttuhanketta edelleen.

Jos haluat oman uutun, ota yhteyttä arkipelagia@gmail.com. Liity mukaan Autaetaan saariston lintuja -Facebookryhmään.

© Reima Orvasto

Ohjeet uutun ripustamiseen

Paikan valinta

Uutulle etsitään sopiva, vahvaoksainen puu läheltä vesistöä. On parasta valita puu noin 10–30 m rantaviivasta, jotta rantoja kiertelevä minkki ei sitä huomaa. Uuttu on hyvä sijoittaa 2–3 m korkeuteen, jonne hyvin ulottuu tikapuilla. Uutun edessä tulee olla riittävästi avointa tilaa, jotta vauhdilla kotiin tulevalla telkällä tai koskelolla on selvä reitti perille. Isokoskelo on erityisen kömpelö lentäjä ahtaissa väleissä. Jos linnun suunnistus uutun reikään ei mene ihan kohdalleen, tulee linnun pystyä jatkamaan jonkin matkaa lentoaan turvallisesti törmäämättä viereisiin puihin tai pensaisiin.

Sijoituspaikkaa harkitessa on hyvä ajatella poikasten lähtöä uutusta. Ulos hyppäävien poikasten reitin tulee olla selvä, ei oksia edessä eikä alla kivikkoa. Uuttu on hyvä sijoittaa varjoon tai puolivarjoon, jolloin kesän kuuma auringonpaiste ei liikaa kuivata sitä.

Uutun asentaminen puuhun

Uuttu on iso ja painava, ja sen puuhun asentamisessa ovat hyvät neuvot tarpeen. Lisäksi pöntön ikää voi pidentää muutamalla niksillä. Seuraavassa muutama ohje:

- Ennen asennusta on hyvä ottaa kansi pois ja tarkistaa onko sisäpuolella näkyvissä alkavia halkeamia. Ne ovat sorvatuissa pöntöissä aika tavallisia. Halkeamat voi pysäyttää heti alkuun muutamalla vinoon kiristetyllä pitkällä ruuvilla (esim. 80 mm) avatun pöntön yläpintaan. Seuraavina vuosina pönttöä tyhjentäessä on hyvä seurata, josko tarvitaan yksi tai kaksi ruuvia lisää.
- Uutun pohjalle tulee laittaa vähintään 10

cm purua tai 20 cm sammalta (sammal menee kuivuessa kokoon). Näin linnun munat pysyvät keskellä uutua pesäkuopassa eivätkä kieri uutun reunoille.

- Uuttu on hyvä sijoittaa vankan oksan päälle, johon sen saa tukevasti kiinni.
- Ripustamiseen on hyvä käyttää joko uv-suojattua köyttä tai muovipäällysteistä kuparijohtoa. Nämä eivät haperru vuosien kuluessa.
- Paras tapa kiinnitykseen on porata uutun takaosaan kaksi reikää, joista kiinnitysköysi tai -johto ujutetaan uutun läpi. Reiät tulee porata vinosti yläviistoon (jotta sadevesi ei uita sisään), ja niiden tulee olla noin 20 cm katon tason alapuolella.
- Kiinnitysköyden tai -johdon ja puun rungon väliin kiilataan 3–4 palikkaa, joiden tehtävänä on pitää johto irti rungosta. Muutoin se uppoaa vuosien mukana kaarnan sisään.

Uutun huolto

Pesinnän tilanteen voi tarkistaa jo linnun hau-toessa lentoaukosta peilillä tai mobiilipuhelimen kameraa käyttäen. Kannattaa merkitä vuosittain talteen ainakin seuraavia tietoja:

- Mikä lintu pesi uutussa – tai että uuttu jäi tyhjäksi. Toisinaan saattaa yllättäen lehtopöllö ottaa keväällä uutun omakseen. Silloin pönttöön ei ole muilla asiaa.
- Pesintäaikaisia tietoja: ensimmäinen havainto pesinnästä, poikasten määrä ja lähtöpäivä.
- Kuoriutumattomien munien määrä – tai alkuperäinen munamäärä, jos sen saa selville lintuja häiritsemättä.

Uuttu on hyvä tarkastaa loppukesällä tai syksyllä, ja poistaa kuoriutumattomat munat ja munankuoret. Purut ja untuvat jätetään. Puhdistusta varten on parasta avata katto. Samalla voi paikata mahdollisia halkeamia. Samalla tarkistetaan kiinnitys, ja tarvittaessa vähän löysätään kiinnitystä ottaen huomioon puun kasvu.

Jos olet antanut yhteystietosi Arkipelagia-seuralle, saatamme kysellä pesinnästä kesän korvalla. Voit myös kertoa kokemuk-sistasi ja jakaa valokuvia hankkeen Face-book-ryhmässä: "Autetaan saariston lintuja".

Tallenna Arkipelagia-seuralta saamasi uutun koodi tähän.